

FUNDACJA WSPIERANIA
INICJATYW EKOLOGICZNYCH
FOUNDATION FOR THE SUPPORT
OF ECOLOGICAL INITIATIVES
31-121 Kraków, ul. Czysta 17/4, tel./fax: 48/12/631 57 31, 631 57 32
konto/acct.: Krakowski Bank Spółdzielczy, Rynek Kleparski 8, 31-150 Kraków
nr: 25 85910007 0021 0052 2414 0001
e-mail: biuro@fwie.eco.pl, <http://www.fwie.eco.pl>
KRS 0000060308, regon 350524261, NIP 676-10-21-929

Kraków, 8 września 2008 r.

Wojewoda Śląski
ul. Jagiellońska 25
40-032 Katowice

Zgłoszenie bezpośredniego zagrożenia wystąpienia szkody w środowisku

Na podstawie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U.07.75.493) Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych, w związku z spodziewanym rozpoczęciem **budowy autostrady A1 na odcinku Belk – Świerklany** (etap 2 - długość 14,1 km., kilometraż: km 534+785 do km 548+897), **wnosi o natychmiastowe wszczęcie postępowania w sprawie wydania decyzji nakładającej na inwestora - Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad z siedzibą we Warszawie (00-848) przy ul. Żelaznej 59 (Skarb Państwa) oraz przyszłych wykonawców: Strabag Sp. z o.o. i Heilit+Woerner Budowlana Sp. z o.o. obowiązki przeprowadzenia działań zapobiegawczych w związku z bezpośrednim zagrożeniem wystąpieniem szkody w środowisku (w gatunkach i siedliskach chronionych) w rozumieniu wskazanej ustawy.**

Jednocześnie w związku z brzmieniem art. 24 ust. 6 ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych wnosi o dopuszczenie jej do udziału w wszczętym postępowaniu administracyjnym na prawach strony i załatwienie sprawy **w terminie określonym w art. 35** ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U.00.98.1071 z późn. zm.). Mając na uwadze walory przyrodnicze zagrożonych siedlisk oraz objęcie **ściłą ochroną gatunkową** wszystkich gatunków z gromady płazów (na podstawie ustawy o ochronie przyrody i rozporządzenia Ministra Środowiska z 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną) jednoznacznie trzeba stwierdzić, że zgłoszenie dotyczy przyszłych szkód **w środowisku jako dobru wspólnym**.

Warto podkreślić, że zgodnie z art. 24 ust. 5 i 7 ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, organ ochrony środowiska postanawia o wszczęciu stosownego postępowania albo też postanowieniem odmawia jego wszczęcia.

W załączeniu do niniejszego zgłoszenia znajduje się szczegółowa dokumentacja (ekspertyza zawierająca materiały fotograficzne, audiowizualne, stworzona w oparciu o rzetelne badania terenowe) potwierdzająca wystąpienie bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku i wskazująca odpowiedzialny podmiot korzystający ze środowiska.

Uzasadnienie

Bezpośrednie zagrożenie szkodami - pojawiające się w kontekście **wysokiego prawdopodobieństwa wystąpienia szkody w środowisku**¹ w dającej się przewidzieć przyszłości – w trakcie dalszej realizacji inwestycji drogowej i po jej zakończeniu (wydane zostało już pozwolenie na budowę, a 7 sierpnia 2008 r. podpisano z wykonawcami kontrakt na budowę tego fragmentu drogi A1) w środowisku występują w związku z przyszłymi pracami nad budową autostrady A1 na odcinku Bełk – Świerklany (prace prowadzone będą na podstawie decyzji Wojewody Śląskiego udzielającej pozwolenia na budowę z dnia 11 lutego

¹ http://www.swierklany.com/index/337/Ruszy_budowa_odcinka_Autostrady_A1

2008 r.) - kilometraż: km 534+785 do km 548+897. Bezpośrednie zagrożenie wystąpieniem szkody polega m.in. na:

- spodziewanym zniszczeniu lub uszkodzeniu siedlisk płazów (a także ich przekształceniu oraz utracie przez nie części związanej z nimi różnorodności biologicznej),
- przewidywanym pogorszeniu się możliwości rozmnażania się i rozprzestrzeniania (w skutek powstania trudno pokonywalnej lub niepokonywalnej bariery w postaci korpusu autostrady i towarzyszącej jej infrastruktury) populacji tej chronionej gromady,
- prawdopodobnym zwiększeniu śmiertelności zwierząt (wynik m.in.: robót ziemnych prowadzonych w miejscach ich występowania, przyszłego ruchu kołowego, powstania pułapek antropogenicznych związanych z funkcjonowaniem autostrady np. urządzenia odwodnienia),
- spodziewanym ograniczeniu możliwości kontaktu populacji płazów z populacjami sąsiednimi.

Przewidywane i wysoce prawdopodobne bezpośrednie zagrożenie szkodą w środowisku związane są z rozpoczynającymi się pracami prowadzonymi w związku z budową odcinka autostrady A1 Bełk – Świerklany, która będzie realizowana przez inwestora Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad z siedzibą w Warszawie (i wykonawców - Strabag Sp. z o.o. i Heilit+Woerner Budowlana Sp. z o.o.).

Przedmiotowe przedsięwzięcie będzie realizowane co prawda w oparciu wydaną przez Wojewodę Śląskiego decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia pn. „Budowa autostrady A1 na odcinku węzeł Sońnica (bez węzła) – granica Państwa w Goryczakach (km 519+374 – 567+223,51)”, jednakże związana z tym postępowaniem procedura oceny oddziaływania na środowisko (m.in. w oparciu o przygotowany Raport oddziaływania inwestycji na środowisko), przynajmniej w zakresie herpetofauny, nie została do końca przeprowadzona w sposób miarodajny, czego dowodzi opracowana na potrzeby niniejszego postępowania opinia (w załączeniu). **Tak więc**

bezpośrednie zagrożenie powstaniem szkody w gatunkach chronionych (głównie wśród płazów) lub ich chronionych siedliskach przyrodniczych, która będzie skutkiem negatywnego wpływu wynikającego z działania podmiotu korzystającego ze środowiska nie została uprzednio zidentyfikowana w wskazanej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia (brak pełnej inwentaryzacji miejsc występowania i rozrodu płazów, a przyjęte rozwiązania techniczne i sposób realizacji inwestycji nie zapewniają w sposób wystarczający ochrony batrachofauny) w rozumieniu ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska, co w oparciu o definicję szkody w rozumieniu art. 6 pkt 11 lit. a (wnioskowanie a contrario) ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie powoduje, że zastosowanie w przedmiotowej sprawie powinny znaleźć przepisy tej ustawy.

Prace związane z budową tego odcinka autostrady A1 znajdują się w fazie bezpośredniego przygotowania, a w ich ramach dokonywane zostaną poważne zniszczenia w środowisku przyrodniczym, którym w związku z ograniczeniem zakresu treściowego decyzji środowiskowej nie będzie można w odpowiedni sposób zapobiec.

Takie działania i ich przyszłe skutki powinny zostać poddane ocenie na podstawie ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, bowiem w szerszej perspektywie czasowej (dalsze zniszczenia środowiska przyrodniczego) mogą się stać przedmiotem skargi do Komisji Europejskiej, a w jej następstwie postępowania przed Europejskim Trybunałem Sprawiedliwości w związku z niewywiązywaniem się Państwa Członkowskiego z zobowiązań wspólnotowych w zakresie ochrony środowiska. Takie bezprawne działania spowodować więc mogą także znaczne opóźnienia w realizacji przedsięwzięcia i ryzyko utraty pozyskanych środków finansowych Unii Europejskiej (Fundusz Spójności). Zgłoszenie zaistniałych szkód nie ma w żadnym wypadku na celu wstrzymywania rozpoczynających się prac budowlanych, co byłoby działaniem nieracjonalnym i szkodliwym społecznie na tym etapie realizacji inwestycji. Konieczne jest jednak wykorzystanie mechanizmów przewidzianych w ustawie o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie w celu zminimalizowania negatywnego wpływu inwestycji na środowisko (działania prewencyjne) jako dobro wspólne.

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w Warszawie i wykonawcy - Strabag Sp. z o.o. i Heilit+Woerner Budowlana Sp. z o.o. są **podmiotami korzystającymi ze środowiska** w rozumieniu art. 6 pkt 9 ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, a działalność przez nie prowadzona wywołała szkodę w środowisku, spowodowaną przez inną działalność niż stwarzającą ryzyko szkody w środowisku - bowiem dotyczy ona gatunków chronionych i chronionych siedlisk przyrodniczych oraz wystąpiła z ich winy (w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy w związku z art. 6 pkt 11 lit. a).

Z informacji uzyskanych od przyrodników i działających w sprawie organizacji ekologicznych (oraz na podstawie analizy treści opracowanej na zlecenie Fundacji Wspierania Inicjatyw Ekologicznych opinii oraz serwisów internetowych) wynika, że wkrótce rozpoczną się prace budowlane na tym odcinku, które z wysokim prawdopodobieństwem spowodują szkody w środowisku (a już wywołały bezpośrednie zagrożenie ich wystąpienia). Dotyczą one z jednej strony **gatunków z gromady płazów chronionych (ochrona ścisła – polegająca na całkowitym i trwałym zaniechaniu bezpośredniej ingerencji człowieka w stan ekosystemów, tworów i składników przyrody oraz w przebieg procesów przyrodniczych na obszarach objętych ochroną, a w przypadku gatunków - całoroczną ochronę należących do nich osobników i stadiów ich rozwoju)** w oparciu o przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.04.92.880 z późn. zm.) i rozporządzenia Ministra Środowiska z 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz.U.04.220.2237), z drugiej zaś strony **chronionych siedlisk płazów** (w rozumieniu art. 6 pkt 2 ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie) jako siedlisk oraz miejsc rozrodu gatunków chronionych w oparciu o brzmienie ustawy o ochronie przyrody i rozporządzeń wykonawczych.

Inwestor oraz wykonawcy mając świadomość występowania gatunków chronionych (płazów) oraz ich siedlisk przyrodniczych nie tylko w miejscach wskazanych w decyzji środowiskowej i raporcie oddziaływania inwestycji na środowisko (w związku z doświadczeniami inwestora z innych odcinków A1 w kontekście interwencji przyrodników, przygotowaniem terenu inwestycji, istnieniem dużych zbiorników wodnych z łatwym do stwierdzenia nawet przez laika występowaniem płazów), w celu uniknięcia opóźnienia w realizacji inwestycji i dodatkowych kosztów (działań prewencyjnych) prawdopodobnie podejmą działania, których skutkiem będzie wyrządzenie szkody w środowisku (bezpośrednie

zagrożenie szkodą). **Mają więc oni świadomość szkodliwego skutku swego działania dla ochrony środowiska (likwidacja siedlisk, zwiększenie śmiertelności płazów, pogorszenie się możliwości ich rozmnażania i rozprzestrzeniania) i przewidują jego nastąpienie, a być może celowo (w kontekście istniejącego stanu faktycznego i prawnego) do tego skutku zmierzają.** Pozwala to na przypisanie podmiotom korzystającym ze środowiska winy i jednocześnie ustalenie związku przyczynowego między ich działalnością, a bezpośrednim zagrożeniem wystąpienia szkody w środowisku. Przyszły, negatywny wpływ na płazy i ich chronione siedliska przyrodnicze został przedstawiony w załączonej do niniejszego zgłoszenia opinii i załącznikach.

Taka działalność podmiotu korzystającego ze środowiska spowoduje bezpośrednio wystąpienie szkody w środowisku - w gatunkach chronionych (płazy) i chronionych siedliskach przyrodniczych, mającą znaczący negatywny wpływ na osiągnięcie i utrzymanie właściwego stanu ochrony płazów i ich siedlisk przyrodniczych w odniesieniu do ich stanu początkowego (występującemu przed rozpoczęciem realizacji inwestycji). Nastąpi zmiana stanu i funkcji (przede wszystkim zmniejszenie przydatności chronionych siedlisk przyrodniczych dla innych elementów ekosystemu, zmniejszenie liczebności ściśle chronionych płazów, pogorszenie możliwości rozmnażania się i rozprzestrzeniania itd.) elementów przyrodniczych – **szczegółowo wykazana w załączonej do zgłoszenia opinii (i jej załącznikach)** – co spowoduje następujące, mierzalne skutki (w rozumieniu § 5 rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2008 r. w sprawie kryteriów oceny wystąpienia szkody w środowisku - Dz.U.08.82.501):

1. w gatunkach chronionych – płazach:

a) zniszczenie lub uszkodzenie siedliska płazów np.:

- Szczejkowice- Kolonia Nowa Wieś (km ~540) - zniszczone zostanie jedno z cennych przyrodniczo miejsc rozrodu – staw, występowanie: Bufo bufo, Rana esculenta complex, Hyla arborea, Rana arvalis – niezbędny nadzór przyrodniczy od Szczejkowic do doliny rzeki Ruda,

- Rowień – będzie miała miejsce podobna sytuacja (km ~541+ 500),

- Żory –znajdujące się w sąsiedztwie stawu Papierok (km 545+800 - 546+200) młaki nad stawem Papierok autostrada przypuszczalnie wkroczy na teren młak nasypem ziemnym – realne niebezpieczeństwo zniszczenia siedliska prawnie chronionych gatunków.

Występują tu: Rana temporaria, Rana arvalis, Bufo bufo, Rana esculenta complex, Hyla arborea. Obszar projektowanego użytku ekologicznego młaki nad stawem Papierok.

- b) zmniejszeniu liczebności populacji gatunku chronionego i zajmowanej przez nią powierzchni – przykładowo: Rana temporaria, Rana arvalis, Bufo bufo (Szczykowiec-Kolonia Nowa Wieś - należy oczekiwać wysokiej śmiertelności tych zwierząt w wyniku prowadzenia robót ziemnych: wykopy, odwodnienie, ruch maszyn, podobnie Rowień, Kłokocin; Żory Folwarki, – zagrożenie dla traszki grzebieniastej, gatunku z czerwonej księgi zwierząt, o priorytetowym znaczeniu dla Unii Europejskiej),
- c) pogorszeniu możliwości rozmnażania się populacji gatunku chronionego, jej rozprzestrzeniania się – przykładowo: odcięcie płazom dostępu do miejsca rozrodu w okolicach Żory Folwarki, Kłokocin, Żory – Staw Papierok - autostrada znacznie utrudni płazom dojście do miejsca rozrodu – przetnie ich szlaki migracyjne itd.(w rejonie stawu Papierok i sąsiednich młak nie przewidziano przepustów!!!).
- d) zwiększeniu śmiertelności – przykładowo: zasypywanie płazów w wykopach, rozjeżdżanie płazów przez samochody budowy, zniszczenia skrzeku i larw (szczególnie Żory – młaki nad stawem Papierok, Szczykowiec, Rowień, Kłokocin), oraz tworzenie pułapek antropogenicznych (jw. oraz Żory Folwarki)
- e) ograniczeniu możliwości kontaktu populacji gatunku chronionego z populacjami sąsiednimi - przykładowo: w szczególności Żory – Staw Papierok (km 545+800 - 546+200) – brak przepustów,
- f) zmniejszenie powierzchni lub pogorszenie użyteczności dla gatunku chronionego zasobów jego siedliska - przykładowo Żory – Staw Papierok, Rowień, Kłokocin itd.

2. w chronionych siedliskach płazów:

- a) zniszczenie lub uszkodzenie części chronionego siedliska przyrodniczego

- Szczyrkowice- Kolonia Nowa Wieś (km ~540) - zniszczone zostanie jedno z cennych przyrodniczo miejsc rozrodu – staw, występowanie: Bufo bufo, Rana esculenta complex, Hyla arborea, Rana arvalis – niezbędny nadzór przyrodniczy od Szczyrkowic do doliny rzeki Ruda,
- Rowień – będzie miała miejsce podobna sytuacja (km ~541+ 500),
- Żory – młaki nad stawem Papierok (km 545+800 - 546+200) - autostrada przypuszczalnie wkroczy na teren młak nasypem ziemnym – realne niebezpieczeństwo zniszczenia siedliska prawnie chronionych gatunków. Występują tu: Rana temporaria, Rana arvalis, Bufo bufo, Rana esculenta complex, Hyla arborea. Obszar projektowanego użytku ekologicznego młaki nad stawem Papierok.

b) utracie części związanej z nim różnorodności biologicznej.

Konieczne jest więc podjęcie odpowiednich działań zapobiegawczych, które w sposób szczegółowy zostały wskazane w załączonej do zgłoszenia opinii i artykule M. Sołtysiaka: „*Metody ochrony płazów oraz minimalizowania strat przy inwestycjach drogowych*”. Najważniejszą z nich jest wprowadzenie wykwalifikowanego nadzoru przyrodniczego dedykowanego ochronie herpetofauny i w ramach nadzoru elastyczne wprowadzenie metod zapobiegawczych ze zmianami konstrukcji autostrady włącznie. Stąd też niezbędne wydaje się wszczęcie postępowania administracyjnego w celu wydania decyzji nakładającej na wskazany powyżej podmiot odpowiedniego obowiązku (w kontekście art. 12 ust. 1 ustawy) podjęcia działań zapobiegawczych, a także poniesienia ich kosztów.

Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych w związku z art. 20 ust. 1 ustawy wnosi także o nałożenie na Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad z siedzibą w Warszawie (i wykonawców - Strabag Sp. z o.o. i Heilit+Woerner Budowlana Sp. z o.o.) w drodze decyzji obowiązek prowadzenia na terenie inwestycji i w promieniu 300 m od niej monitoringu przyrodniczego różnorodności biologicznej w trakcie realizacji inwestycji.

Działając w interesie społecznym – kontrowersje (w kontekście ochrony środowiska) związane z przedsięwzięciem i istotne, przyszłe zmiany stanu środowiska (zagrożone gatunki chronione i ich siedliska), prośby o interwencję ze strony osób, którym bliskie są idee ochrony przyrody, kierowane do Fundacji, troska o losy i późniejsze funkcjonowanie tych ekosystemów oraz ich bioróżnorodność, konieczność społecznej kontroli nad inwestycjami silnie ingerującymi w środowisko jako dobro wspólne – Fundacja jako organizacja ekologiczna **wnosi o dopuszczenie do udziału w postępowaniu administracyjnym na prawach strony.**

Mając na uwadze objęcie wszystkich płazów ścisłą ochroną gatunkową oraz znaczenie tej gromady przykładowo: dla regulacji ilości owadów w środowisku, czy też utrzymania w nim biologicznej równowagi, konieczne wydaje się zapewnienie im i ich siedliskom odpowiedniego poziomu ochrony, zwłaszcza w kontekście powszechnego w społeczeństwie lekceważenia ich przyrodniczego znaczenia i bytu. Zasadne są więc działania podjęte przez organizację ekologiczną w celu uruchomienia środków zapobiegawczych w ramach ochrony płazów i ich siedlisk.

Działalność w obszarze środowiska naturalnego jest uzasadniona naszymi celami statutowymi - m.in.: „działania na rzecz ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego”, „udział w postępowaniach administracyjnych dotyczących spraw związanych z ingerencją w środowisko naturalne”, „wpływanie na poprawę stanu środowiska naturalnego Polski i świata”, „występowanie do właściwych - wg kompetencji - władz lokalnych, wojewódzkich i krajowych oraz sądów z wnioskami o zastosowanie środków prowadzących do usunięcia zaistniałego zagrożenia środowiska, zaniechania naruszania środowiska, przywrócenia stanu poprzedniego lub naprawy zaistniałych szkód”.

Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych powstała w 1989 r. i działa na terenie całego kraju, w szczególności mając na uwadze problemy Województw: Małopolskiego, Opolskiego, Śląskiego, Dolnośląskiego i Świętokrzyskiego. Jej celami statutowymi są m.in. wpływanie na poprawę stanu środowiska naturalnego Polski i świata, wspieranie społecznych ruchów ekologicznych, działalność wspomagającą rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, składanie organom administracji wniosków i zastrzeżeń do projektów planów zagospodarowania przestrzennego i do decyzji administracyjnych mających wpływ na środowisko oraz opiniowanie

przedsięwzięć z punktu widzenia ich zgodności z interesami ochrony przyrody i zdrowia ludności, udział w postępowaniach administracyjnych dotyczących spraw związanych z ingerencją w środowisko naturalne itp.

W świetle powyższych uwag Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych wnosi o natychmiastowe wszczęcie postępowania administracyjnego, o jakim mowa w osnowie niniejszego wniosku i dopuszczenie jej do niego na prawach strony.

Załączniki:

- 1) statut Fundacji,
- 2) aktualny odpis z Krajowego Rejestru Sądowego,
- 3) opinia dotycząca zagrożeń herpetofauny w zasięgu budowy autostrady A1 odcinek Sośnica (bez węzła) – Gorzyczki wraz z załącznikami (prezentacja w formacie PDF, materiał filmowy z badań terenowych, korespondencja ze Śląskim Urzędem Wojewódzkim, artykuł: Sołtysiak M., Kaźmierczak J. - Weryfikacja raportu ocena oddziaływania na środowisko autostrady A1 odcinka Sośnica–Bełk w aspekcie oddziaływania inwestycji na płazy, artykuł: Sołtysiak M.- Metody ochrony płazów oraz minimalizowania strat przy inwestycjach drogowych, status prawny płazów i gadów w Polsce i ich kwalifikacja w świetle Konwencji Berneńskiej i Dyrektywy Siedliskowej za: Głowacinski, Rafinski, red., 2003).